

تولید ناب؛ مفاهیم و کارکردها

امیر بابک مرجانی، دکتری مدیریت دولتی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی
سهیلا داروئیان، دانشجوی دکتری مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران. مدرس دانشگاه
آزاد واحد شهر ری

چکیده

فرایند رشد علمی و توسعه فن آوری آنچنان باشتاب توأم گردیده که باگذشت هر لحظه، نظریه تازه‌ای متولد می‌شود و تئوری جدیدی شکل می‌گیرد. در دنیا پیر شتاب علم و فن آوری برای آنکه سازمانها فقط وضع موجود خود را حفظ کنند باید به سرعتی که محیطشان متحول می‌شود، تغییر یابند و توسعه پیدا کنند و برای آنکه بر دیگر سازمانها پیشی بگیرند و در جهان رقابتی بر رقبا سبقت جویند باید با سرعتی خارق‌العاده در مسیر تحولات علوم و فنون گام زنند. در راستای این تغییرات شرکتها ناگزیر از پذیرش و بکارگیری اصول جدید تولیدی هستند و از جمله این اصول، تولید ناب بعنوان سیستم تولیدی یکپارچه و کارا می‌باشد. مفهوم تولید ناب، پس از جنگ جهانی دوم، توسط آی جی تویو داو تا ای چی او هنو در شرکت تویوتا در ژاپن مطرح گردید و به هنگامی که صنایع و شرکتهای دیگر ژاپنی از این سیستم قابل توجه، نسخه برداری کردند، ژاپن تا مرحله برتری اقتصادی‌ای که امروز شاهد آن هستیم، رشد کرد. اکنون تولیدکنندگان صنعتی در سرتاسر جهان می‌کوشند تا شیوه تولید ناب را به کار گیرند. اقتباس تولید ناب که به ناگزیر تا فراسوی صنعت خودروسازی گسترش خواهد یافت همه چیز را تقریباً در هر صنعتی دگرگون خواهد کرد، یعنی انتخاب خریداران، ماهیت کار، آینده شرکتها و در نهایت سرنوشت ملتها تغییر خواهند کرد. تولید ناب از آن جهت ناب نامیده می‌شود که در مقایسه با تولید انبوه، هر چیز را به میزان کمتر مورد استفاده قرار می‌دهد این شیوه تولید، نیروی انسانی موجود در کارخانه، فضای لازم برای تولید، سرمایه‌ای که صرف ابزارآلات می‌شود، نیروی مهندسی لازم برای به وجود آوردن محصول جدید و زمان مورد نیاز برای ساخت محصول جدید، همه و همه را به نصف تقلیل می‌دهد. نگرگاه تولید ناب بر کمال مبتنی است یعنی نرول پیوسته قیمتها، به صفر رساندن میزان عیوب، به صفر رساندن موجودی و تنوع بی‌پایان محصول، تولید ناب در چگونگی کارکرد فرد تغییر ایجاد می‌کند. افراد حرفه خود را در تولید ناب چالش‌گرایانه‌تر می‌یابند و یقیناً در این سیستم خلاق‌تر می‌شوند. آنان کار خود را پر مخاطره‌تر می‌دانند چرا که در تولید ناب هدف این است که افراد در چه رده سازمانی مسئولیت بپذیرند و مسئولیت همانا آزادی در مدیریت کار خویش است در تولید ناب باید چیزی فراتر از مهارت‌های تخصصی یاد گرفت و آن آموخته‌ها را در درون گروه و نه سلسله مراتب خشک سازمانی و خلاقانه به کار بست. تولید ناب بعنوان یک فلسفه یا یک استراتژی تولید به دنبال حذف هرگونه اتلاف در سیستم تولید است. این اتلاف می‌تواند فعالیت‌هایی که ارزش افزوده‌ای در تولید ایجاد نمی‌کنند، باشد.